

Η Ταινία Μικρού Μήκους σε Τάξεις Υποδοχής Μεταναστών: Γενικός Οδηγός

FILM – A LANGUAGE WITHOUT BORDERS

Το έργο εκπονήθηκε από

VISION KINO
Netzwerk für Film und
Medienkompetenz

B
F
I Film
Forever

IFILM
DET DANSKE FILMINSTITUT

Απόδοση στα Ελληνικά

ΕΚΟΜΕ S.A.

Co-funded by the
European Union

Creative
Europe
MEDIA

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ "ΤΑΙΝΙΕΣ – ΜΙΑ ΓΛΩΣΣΑ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΟΡΑ"

Οι άνθρωποι πίσω από το έργο αυτό θεωρούν πράγματι τον κινηματογράφο ως μια «γλώσσα χωρίς σύνορα» που μπορεί να συνδέει όλους τους θεατές, ανεξαρτήτως προέλευσης, ηλικίας, φύλου και της εμπειρίας ζωής τους. Οι σύγχρονες κοινωνίες διαμορφώνονται από πολιτικές και κοινωνικές διαδικασίες, όπως η βιομηχανοποίηση, η αποικιοποίηση και η παγκοσμιοποίηση, ως εκ τούτου θεωρούμε ότι ο κινηματογράφος μπορεί να μας βοηθήσει να κατανοήσουμε τον τρόπο λειτουργίας τους. Σε αυτό το πλαίσιο, ο Γερμανικός ΜΚΟ οργανισμός **VISION KINO**, μαζί με το Βρετανικό Ινστιτούτο Κινηματογράφου (**BRITISH FILM INSTITUTE**) και το Δανέζικο Ινστιτούτο Κινηματογράφου (**DANISH FILM INSTITUTE**), ανέπτυξαν ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα που αποτελείται από 8 Ευρωπαϊκές ταινίες μεγάλου μήκους για παιδιά και νέους, καθώς και από τρεις κλασικές ταινίες μικρού μήκους.

Η επιλογή των ταινιών υποστηρίζεται από εκπαιδευτικό υλικό που προσφέρει στους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς την ευκαιρία να συζητήσουν για τα συναισθήματα, να ταυτιστούν (με τους ήρωες) και να εξερευνήσουν από κοινού τον ευρωπαϊκό κινηματογράφο. Ερευνητές στη Δανία, την Αγγλία και τη Γερμανία θα εξετάσουν με ποιον τρόπο οι επιλεγμένες ταινίες μπορούν να προσφέρουν στα παιδιά και τους νέους μια συλλογική κινηματογραφική εμπειρία, καθώς και μια ευκαιρία για διαπολιτισμική μάθηση. Τα κοινά αποτελέσματα των τριών χωρών θα αποτελέσουν το σημείο εκκίνησης για τη διάχυση των αποτελεσμάτων και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Σχετικά με εμάς

Το πρόγραμμα "Ταινίες– Μια Γλώσσα Χωρίς Σύνορα" (Film – A Language Without Borders) είναι ένα έργο που υλοποιείται από το British Film Institute, το Danish Film Institute και τη Vision Kino gGmbH και αναπτύχθηκε από τους Mark Reid (BFI), Charlotte Giese (DFI) και Sarah Duve (Vision Kino gGmbH).

Το έργο "Ταινίες– Μια Γλώσσα Χωρίς Σύνορα" συγχρηματοδοτείται από το πρόγραμμα Creative Europe Media της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το υλικό δημοσιεύτηκε από τους φορείς:
Vision Kino gGmbH
Netzwerk für Film- und Medienkompetenz
Sarah Duve (V.i.S.d.P.)
Große Präsidentenstraße 9
D-10178 Berlin
Tel: +49 (0)30 2757 7571

Ιδέες και κείμενο: Laura Caterina Zimmermann
Επιμέλεια: Elena Solte
Κύριο άρθρο: Michael Jahn, Elena Solte
Σχεδιασμός: Laura Caterina Zimmermann
Επιλογή φωτογραφιών: Danish Film Institute (Det Danske Filminstitut), British Film Institute, Bundesverband Jugend und Film e.V. (BJF)
Ελληνική απόδοση: EKOME AE – Εθνικό Κέντρο Οπτικοακουστικών Μέσων και Επικοινωνίας, Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Το εκπαιδευτικό υλικό απευθύνεται σε δασκάλους και εκπαιδευτικούς με έμφαση σε περιοχές με μεταναστευτικό πληθυσμό, που επιθυμούν να εργαστούν την τάξη με κινηματογραφικές ταινίες. Το υλικό επεξηγεί την παιδαγωγική προσέγγιση που αναπτύσσεται στο έργο «Ταινίες – Μια Γλώσσα Χωρίς Σύνορα», συμπληρώνοντας τους ξεχωριστούς οδηγούς μελέτης για κάθε ταινία, και προσφέροντας γενικές προτάσεις και εργασίες για την καλύτερη προσέγγιση του κινηματογράφου στην τάξη.

Μπορείτε να βρείτε την επιλογή των ταινιών και το αντίστοιχο εκπαιδευτικό υλικό στον παρακάτω σύνδεσμο του ΕΚΟΜΕ: <https://www.ekome.media/education/ekome-launches-bfi-film-study-guides-in-greek/> και μια γενική περιγραφή του έργου στα Αγγλικά: <http://www.bfi.org.uk/education-research/education/film-language-without-borders>

Η ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΕ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

Η ομαλή ένταξη στο σχολικό σύστημα παράλληλα με τη δυνατότητα διαφύλαξης της πολιτισμικής τους ταυτότητας αποτελούν το κύριο χαρακτηριστικό της πολυπολιτισμικής εκπαίδευσης των παιδιών από οικογένειες μεταναστών και προσφύγων στην Ελλάδα. Σύμφωνα με στοιχεία του Υπ. Παιδείας για το έτος 2017, υπολογίζεται ότι 8.000 - 8.500 παιδιά 4-15 ετών (στα οποία απευθύνεται η υποχρεωτική εκπαίδευση, προσχολική και σχολική) ζουν σε 40 Κέντρα Φιλοξενίας Προσφύγων (ΚΦΠ). Επιπλέον, την ίδια περίοδο 8.036 παιδιά (0-18 ετών) ζουν εκτός ΚΦΠ, σε δομές και διαμερίσματα που διαχειρίζεται η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ¹. Κύριο χαρακτηριστικό της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης είναι τα σχολεία υποδοχής προσφύγων και μεταναστών όπου διακρίνονται σε Τάξεις Υποδοχής των μαθητών τις πρωινές ώρες και Δομές Υποδοχής Εκπαίδευσης των Προσφυγοπαίδων (ΔΥΕΠ) τις απογευματινές ώρες. Κατά το σχολικό έτος 2017-2018 περίπου 8.000 μαθητές εγγράφησαν σε Τάξεις Υποδοχής μεταναστών και σε Δομές Υποδοχής Εκπαίδευσης των Προσφυγοπαίδων (ΔΥΕΠ). Οι προτεινόμενες δραστηριότητες εντάσσονται στο πλαίσιο της πολιτιστικής εκπαίδευσης των παιδιών παράλληλα με την υγιή αφομοίωση και ενσωμάτωση στην ελληνική κοινωνία.

Σημειώνεται ότι το υλικό αυτό σχεδιάστηκε όχι μόνο συγκεκριμένα για παιδιά και νέους που ζουν σε προφυγικό ή μεταναστευτικό περιβάλλον. Μεικτές ομάδες παιδιών θεωρούνται επίσης κοινό-στόχος. Διαφορετικές κοινωνικές ιδιότητες και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά λαμβάνονται επίσης, υπόψη καθώς και οι διαφορετικές γλωσσικές και κινηματογραφικές εμπειρίες. Στόχος του εν λόγω υλικού είναι να δημιουργηθεί μια επιπλέον ευαισθητοποίηση για την εικόνα του «ξένου» και τα σχετικά στερεότυπα και προκαταλήψεις απέναντι στις κοινωνικές μειονότητες.

ΕΙΔΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΣΛΗΨΗΣ ΜΙΑΣ ΤΑΙΝΙΑΣ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

¹ Αναγνώστου Ντ. & Νικόλοβα Μ. (2017). *Η ενσωμάτωση των προσφύγων στο εκπαιδευτικό σύστημα στην Ελλάδα*. Κείμενο εργασίας Νο 84/2017. Αθήνα: ΕΛΙΑΜΕΠ.

Οι αντιδράσεις των παιδιών στην κινηματογραφική αίθουσα ποικίλουν: σηκώνονται και χειροκροτούν, φωνάζουν συμβουλές στους πρωταγωνιστές ή τραγουδούν μαζί τους. Οι αντιδράσεις αυτές δείχνουν ότι τα παιδιά, όσο μικρότερα είναι στην ηλικία, τόσο διαφορετικά παρακολουθούν και βιώνουν την κινηματογραφική εμπειρία από τους ενήλικες. Ταυτίζονται με τα γεγονότα και τους χαρακτήρες γιατί εμπλέκονται προσωπικά με την υπόθεση. Συνεπώς, όταν εργαζόμαστε με παιδιά, μπορούμε να προσεγγίσουμε πιο άμεσα συγκεκριμένα θέματα μέσα από τις ταινίες και χωρίς προκαταλήψεις. Οι παρακάτω ιδιαιτερότητες γύρω από την πρόσληψη μιας ταινίας από τα παιδιά λαμβάνονται υπόψη στις προτάσεις μεθοδολογίας του έργου:

- Τα παιδιά αντιλαμβάνονται τις ταινίες με ένα ιδιαίτερο συναισθηματικό τρόπο και έτσι η ταινία γίνεται μια προσωπική εμπειρία. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, από τη μια πλευρά, τα παιδιά να αλληλεπιδρούν με την ταινία αλλά από την άλλη, να αναζητούν αναφορές με την πραγματικότητα μέσω της ανάγκης για επικοινωνία και της φυσικής τους αντίδρασης. Οι αντιδράσεις αυτές συχνά παρερμηνεύονται ως έλλειψη προσοχής.
- Το επίκεντρο της κινηματογραφικής εμπειρίας των παιδιών είναι εμφανώς στις συναισθηματικές εμπειρίες των πρωταγωνιστών. Επειδή η κινηματογραφική εμπειρία των παιδιών βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στην ενσυναίσθηση, πρέπει πάντα να γνωρίζουν πως να διαχειρίζονται αυτά τα συναισθήματα. Την ίδια στιγμή, δεν πρέπει να νιώθουν ποτέ πίεση να μιλήσουν για τα προσωπικά τους συναισθήματα, εάν δεν το επιθυμούν.
- Τα παιδιά καθορίζουν τα ίδια τι είναι σχετικό για εκείνα και τι όχι σε μια ταινία. Η διασύνδεση μιας ταινίας με την καθημερινότητα και τις προσωπικές εμπειρίες αποτελεί συχνά το πιο σημαντικό κριτήριο για τα παιδιά. Από τη στιγμή, που αυτοί οι συσχετισμοί μπορεί να είναι πολύ διαφορετικοί (για κάθε παιδί), είναι δύσκολο να βασιζόμαστε στην εκπλήρωση όλων των προσδοκιών (μιας ταινίας) κατά τη θέαση από παιδιά.
- Διαφορετικές ερμηνείες προκύπτουν μόνο όταν τα παιδιά έχουν παρακολουθήσει μια ταινία ολόκληρη. Η πρόσληψη μιας ταινίας από τα παιδιά είναι συνήθως ανεξάρτητη από τις νοηματικές διεργασίες των ενηλίκων και οι εντυπώσεις τους διαφέρουν από εκείνες των ενηλίκων (και/ή τα παιδιά μπορεί να έχουν τις δικές τους «νοηματικές οργανωτικές δομές»). Αυτό συχνά οδηγεί ομάδες παιδιών να βιώνουν πολύ διαφορετικές οπτικές μιας όμοιας κατάστασης την ίδια στιγμή, το οποίο μπορεί να οδηγήσει σε ζωντανές συζητήσεις με αποκαλυπτικές στιγμές.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Εξαιτίας των διαφορετικών κινηματογραφικών εμπειριών που βιώνουν τα παιδιά και οι νέοι στις ταινίες αλλά και οι ενήλικες, πρέπει να αναμένουμε ότι οι παιδαγωγικές ιδέες και οι στόχοι δύνανται να ανατραπούν και να ερμηνευτούν εκ νέου, ανά πάσα στιγμή. Για αυτό έχει νόημα να προσεγγίζουμε ένα έργο με όσο πιο ανοικτή σκέψη γίνεται. Προκειμένου να υπάρχει ένα κοινό επίπεδο θέασης, συζήτησης και επεξεργασίας της ταινίας με τα παιδιά, οι εκπαιδευτικοί πρέπει να εμπλέκονται με την ταινία με τον ίδιο τρόπο που αναμένουν να εμπλακούν τα παιδιά και οι νέοι. Το προσφερόμενο κινηματογραφικό εκπαιδευτικό υλικό περιέχει ασκήσεις παρατηρητικότητας και υλικό για περαιτέρω επεξεργασία στους εκπαιδευτικούς προκειμένου να στοχαστούν πάνω στις δικές

τους προδοκίες και σκέψεις.

ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ, ΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΟ ΤΡΑΥΜΑ

Οι ταινίες μπορούν να προκαλέσουν δυνατά συναισθήματα. Δεν μπορούμε να τα επηρεάσουμε, προκύπτουν άμεσα και μερικές φορές μας κατακλύζουν. Μπορούμε να παρατηρήσουμε τα συναισθήματα στις αντιδράσεις των άλλων στις εκφράσεις τους, που θεωρείται άλλωστε ότι καθρεπτίζουν τα συναισθήματά τους. Τα παιδιά και οι νέοι συχνά αντιδρούν μέσα από σωματικές εκφράσεις προκειμένου να εκφράσουν το συναίσθημά τους απέναντι σε μια ταινία. Μπορεί να σηκωθούν όρθια ή να μιλήσουν στο διπλανό τους, ή ακόμα και να αποχωρήσουν από την κινηματογραφική αίθουσα. Εάν ένα παιδί αναμένεται να φοβηθεί σε μια ταινία, πρέπει να κάθεται δίπλα σε έναν ενήλικα. Η παρουσία του μπορεί να λειτουργήσει ως αναφορά στην πραγματικότητα που ηρεμεί το παιδί.

Είναι πάντα αναμενόμενο ότι κατά τη θέαση μιας ταινίας μπορεί να ενεργοποιηθεί κάποιο ψυχολογικό τραύμα στα παιδιά και τους νέους. Συχνά, δεν γνωρίζουμε από πριν τι έχουν βιώσει – ή ακόμα βιώνουν - τα παιδιά και οι νέοι, ειδικότερα παιδιά και νέοι μετανάστες και πρόσφυγες. Οι παρακάτω σκέψεις θα βοηθήσουν στην επιλογή της ταινίας: Τι προηγούμενη εμπειρία έχουν οι μαθητές μου; Τι προηγούμενη σχετική εμπειρία έχω εγώ προσωπικά; Τι προηγούμενες εμπειρίες μπορεί να έχουν οι μαθητές που δεν γνωρίζω τίποτα για αυτές; Πως διαχειρίζομαι ξαφνικές, απρόσμενες συναισθηματικές αντιδράσεις των μαθητών για τις οποίες δεν μπορώ να προετοιμαστώ επαρκώς;

ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

- Εξοικείωση και ανάλυση των αισθητικών επιλογών μιας ταινίας
- Ευκαιρίες για στοχασμό των μαθητών
- Ευαισθητοποίηση για ζητήματα κινηματογραφικής εκπαίδευσης σε περιβάλλοντα μεταναστών
- Δυνατότητες (ανα)στοχασμού των εκπαιδευτικών
- Δημιουργία κοινής εμπειρίας στην τάξη

ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Επιλογή της ταινίας	σ. 6
Προτεινόμενη μεθοδολογία	σ. 7
Πριν την ταινία	σ. 7
Ψυχολογική προετοιμασία για την κοινή κινηματογραφική εμπειρία	σ. 7
Από την ιδέα στην οθόνη: κινηματογραφική παραγωγή	σ. 8
Κατά τη διάρκεια της ταινίας	σ. 9
Επίσκεψη στον κινηματογράφο	σ. 9
Μετά την ταινία	σ. 11
Συζήτηση για την κινηματογραφική εμπειρία	σ. 11
Συναισθήματα της ταινίας	σ. 13
Η ατμόσφαιρα της ταινίας ως μέρος της κινηματογραφικής αισθητικής	σ. 16

ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΗΣ ΤΑΙΝΙΑΣ

Οι μαθητές μπορούν να συμμετέχουν στην επιλογή της ταινίας που θα εξετάσουν. Μπορεί να γνωρίζουν μια ταινία από πριν που θέλουν να προβάλλουν ομαδικά. Ή να κάνουν μια γενική συζήτηση για τον κινηματογράφο και τις ταινίες που μπορεί να οδηγήσει την ομάδα να επιλέξουν συλλογικά μια συγκεκριμένη ταινία. Συγκεκριμένες σκηνές, τρέιλερ ή περιλήψεις ταινιών μικρού μήκους μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη σύγκριση ταινιών.

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΥ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Είναι πάντα προτιμότερο να παρακολουθήσετε μόνοι σας πρώτα την ταινία πριν την προβάλλετε στα παιδιά ή τους νέους. Οι παρακάτω ερωτήσεις αναστοχασμού για την επιλογή των ταινιών στοχεύουν στην εξοικείωση με τη διαφορετική στάση και το ρόλο ετερογενών ομάδων μάθησης.

- Πως αναπαρίσταται η κοινωνία στην ταινία; Είναι μια κοινωνία ανοικτή στη διαφορετικότητα;
- Η ταινία αναπαριστά προκαταλήψεις; Προτείνει λύσεις απέναντι σε τυχόν αδικίες;
- Πως παρουσιάζονται οι χαρακτήρες στην ταινία; Ανήκουν σε διαφορετικές κοινωνικές ομάδες; Υπάρχουν όρια και όροι ως προς το «ανήκειν» που προβάλλονται στην ταινία;
- Μήπως η ταινία προσφέρει ευκαιρίες ταύτισης με μαθητές μαζί με τους οποίους θα ήθελα να δω την ταινία;
- Εάν η ταινία εστιάζει σε μειονότητες, ποια είναι η προοπτική που παρουσιάζει;
- Υπάρχουν διαφορετικές πολιτισμικές πρακτικές και συμβολισμοί που παρουσιάζονται στην ταινία (φυλετικά ζητήματα, θρησκευτικά ταμπού, εθνικά σύνορα ή γλωσσικές διαφορές;)
- Υπάρχουν διαφορετικά συστήματα αξιών που διαφαίνονται στην ταινία; Μήπως παρουσιάζονται, αναπαράγονται ή καταρρίπονται εικόνες για τους «ξένους», στερεότυπα και προκαταλήψεις στην ταινία;

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

Η προτεινόμενη μεθοδολογία για να εργαστείτε με ταινίες σε περιβάλλοντα με μεταναστευτικό πληθυσμό περιλαμβάνει τρεις φάσεις: πριν τη προβολή της ταινίας, κατά τη διάρκεια και μετά την ταινία.

ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΤΑΙΝΙΑ

Ψυχολογική προετοιμασία για την κοινή κινηματογραφική εμπειρία

Οι κινηματογραφικές εμπειρίες μπορεί να διαφέρουν για τον κάθε θεατή. Το οικογενειακό μας υπόβαθρο, η κοινωνικοποίηση, η σημασία του κινηματογράφου στη χώρα μας, και οι προσωπικές μας προτιμήσεις σημαίνουν ότι ο καθένας μας αναπτύσσει μια διαφορετική σχέση με τον κινηματογράφο. Τα συναισθηματικά ερεθίσματα που προκαλεί μια ταινία είναι διαφορετικά για τον κάθε θεατή και ο καθένας μας έχει την δική του ιδέα για το τι αποτελεί μια καλή ταινία.

ΙΔΕΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Στρογγυλό τραπέζι για τον κινηματογράφο

Οι παρακάτω ερωτήσεις δίνουν το ερέθισμα για ανταλλαγή προηγούμενων εμπειριών και προσδοκιών:

- Που βλέπετε συνήθως ταινίες; Στον κινηματογράφο, στο σπίτι στην τηλεόραση, στον Η/Υ, στο τάμπλετ ή το κινητό τηλέφωνο; (Μπορείτε επίσης, να κάνετε ψηφοφορία χρησιμοποιώντας κάρτες.)
- Τι ταινίες έχετε δει; (Μπορείτε να φτιάξετε κολάζ ή να δείτε φωτογραφίες από την αγαπημένη σας ταινία).
- Ποια είδη ταινιών σας αρέσουν; Γιατί;

Σε μια πιο πρακτική προσέγγιση, μια κοινή έρευνα στο διαδίκτυο πάνω σε αγαπημένες ταινίες είναι ένας καλός τρόπος για να μπείτε στο κλίμα για μια κοινή κινηματογραφική εμπειρία. Μπορείτε να ψάξετε σε portal για το κινηματογραφικό τρέιλερ ή φωτογραφίες και κινηματογραφικές αφίσες και να τις παρουσιάσετε στην ομάδα.

ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

- Πόσοι από τους μαθητές μου πηγαίνουν τακτικά στον κινηματογράφο; Πως το αξιολογώ αυτό; (Μου προκαλεί έκπληξη;)
- Ποια η συμβολή μιας κινηματογραφικής ταινία στο σχολείο και την εκπαίδευση γενικά; Ποιες είναι οι προσδοκίες μου από την εργασία με μια κινηματογραφική ταινία στην τάξη;

Από την ιδέα στην οθόνη: κινηματογραφική παραγωγή

Σε μια κινηματογραφική παραγωγή, υπάρχει πολλή προεργασία πριν την προβολή μιας ταινίας στην οθόνη. Από την ιδέα μιας ταινίας μέχρι τα γυρίσματα, μέσω του σταδίου της μετα-παραγωγής, των πωλήσεων και του μάρκετινγκ, μια ταινία περνά από πολλά στάδια στα οποία εμπλέκονται πολλά άτομα.

ΙΔΕΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Συλλογή Ιδεών για Κινηματογραφική Παραγωγή

Γράφετε την εξής ερώτηση στον πίνακα ή σε μία αφίσα: «Τι χρειαζόμαστε για να φτιάξουμε μια ταινία;»

Μια ομάδα μαθητών μπορεί να παίξει μέσω παντομίμας διάφορες εκδοχές : μπορούν να κάνουν τους ηθοποιούς, τα επαγγέλματα του κινηματογράφου, κινηματογραφικά αντικείμενα, διαδικασίες ή κάτι άλλο. Οι υπόλοιποι μαθητές μαντεύουν φωναχτά τι είναι αυτό που παρουσιάζεται. Οι όροι για κάθε ερώτηση είναι γραμμένοι από πριν. Μετά, τα παιδιά αποφασίζουν μαζί ποια είναι η σειρά των ερωτήσεων.

- Τι γίνεται πριν τα γυρίσματα μιας ταινίας;
- Τι γίνεται κατά τη διάρκεια των γυρισμάτων;
- Τι γίνεται μετά τα γυρίσματα;
- Οι διαφορετικοί όροι χωρίζονται με τρία διαφορετικά χρώματα.
- Ποιόν ρόλο θα θέλατε να αναλάβετε εσείς προσωπικά;

ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΤΑΙΝΙΑΣ

Επίσκεψη στον κινηματογράφο

ΙΔΕΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Στρογγυλό τραπέζι για την επίσκεψη στον κινηματογράφο

Πριν την επίσκεψη στον κινηματογράφο, (ή στη διαδρομή προς τα εκεί, ή μέσα στην κινηματογραφική αίθουσα...) και ειδικότερα, εάν οι μαθητές δεν έχουν πάει ποτέ στον κινηματογράφο ή δεν πάνε τόσο συχνά, μπορεί να γίνει μια συζήτηση για τη λειτουργία του κινηματο-

γράφου στην αίθουσα. Το σκοτάδι και οι δυνατοί ήχοι μπορεί να είναι τρομακτικοί για τα παιδιά. Μια συγκεκριμένη ιδέα για την όλη κινηματογραφική διαδικασία μπορεί να διώξει τους φόβους και να δώσει ασφάλεια στα παιδιά.

- Τι γίνεται κατά την προβολή μιας ταινίας στην κινηματογραφική αίθουσα; Γίνεται σκοτάδι. Μπορεί να ανοίξει μια κουρτίνα. Ακούγονται δυνατοί ήχοι και η οθόνη είναι πολύ μεγάλη. Από που έρχεται η εικόνα;
- Που είναι οι τουαλέτες; Επιτρέπεται στους μαθητές να πιουν και να φάνε κατά τη διάρκεια της προβολής; Υπάρχουν και άλλες σχολικές τάξεις που θα δουν την ταινία; Πόσο διαρκεί η ταινία;
- Τα κινητά τηλέφωνα πρέπει να είναι σβηστά. Οι φωτεινές οθόνες ενοχλούν τους υπόλοιπους θεατές.
- Τι μπορούν να κάνουν οι μαθητές σε περίπτωση που φοβηθούν;

ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Οι ιδιαιτερότητες στην πρόσληψη μιας ταινίας από παιδιά μπορούν να παρατηρηθούν κατά την προβολή στην κινηματογραφική αίθουσα. Οι νέοι προσλαμβάνουν τις ταινίες με λιγότερες φυσικές αντιδράσεις και αντιδρούν ή ελέγχουν τις αντιδράσεις τους εσωτερικά περισσότερο από τα μικρά παιδιά, αλλά ακόμα και σε αυτήν την περίπτωση, οι ταινίες έχουν πιο άμεση επίδραση και συναισθηματική απήχηση στους νέους, από ό,τι στους μεγάλους.

- Πως συμπεριφέρονται οι μαθητές κατά τη διάρκεια της προβολής της ταινίας;
- Ποιές είναι οι φυσικές αντιδράσεις των μαθητών απέναντι στην ταινία;
- Ποιες σκηνές βρίσκουν αστείες; Ποιες τρομακτικές;

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΤΑΙΝΙΑ

Συζήτηση για την εμπειρία της ταινίας

Η ανάγκη των παιδιών και των νέων για επικοινωνία, που συχνά γίνεται αντιληπτή και κατά τη διάρκεια της ταινίας, καθιστά απαραίτητο να τους δοθεί η ευκαιρία να ανταλλάξουν εμπειρίες αμέσως μετά την προβολή της ταινίας.

ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

Οι ακόλουθες υποδείξεις απολογισμού για το μάθημα μπορούν να συνδυαστούν μεταξύ τους ή να υλοποιηθούν ανεξάρτητα.

Απολογισμός χωρίς λόγια

Τα παιδιά ζωγραφίζουν ένα emoticon για να δείξουν κατά πόσο τους άρεσε η ταινία. Έπειτα ζωγραφίζουν ή αναπαριστούν την πιο σημαντική σκηνή της ταινίας.

Διαβάζονται δυνατά στα παιδιά ή τους δείχνονται τα ακόλουθα επίθετα διαδοχικά: βαρετή, όμορφη, γρήγορη, αργή, θορυβώδης, κωμική, περιπετειώδης, ανατριχιαστική, γεμάτη εκπλήξεις. Αν το επίθετο ταιριάζει με την εμπειρία τους από την ταινία, σηκώνονται όρθια. Έπειτα, ξανακάθονται στις θέσεις τους.

Σειρά συζητήσεων για την ταινία

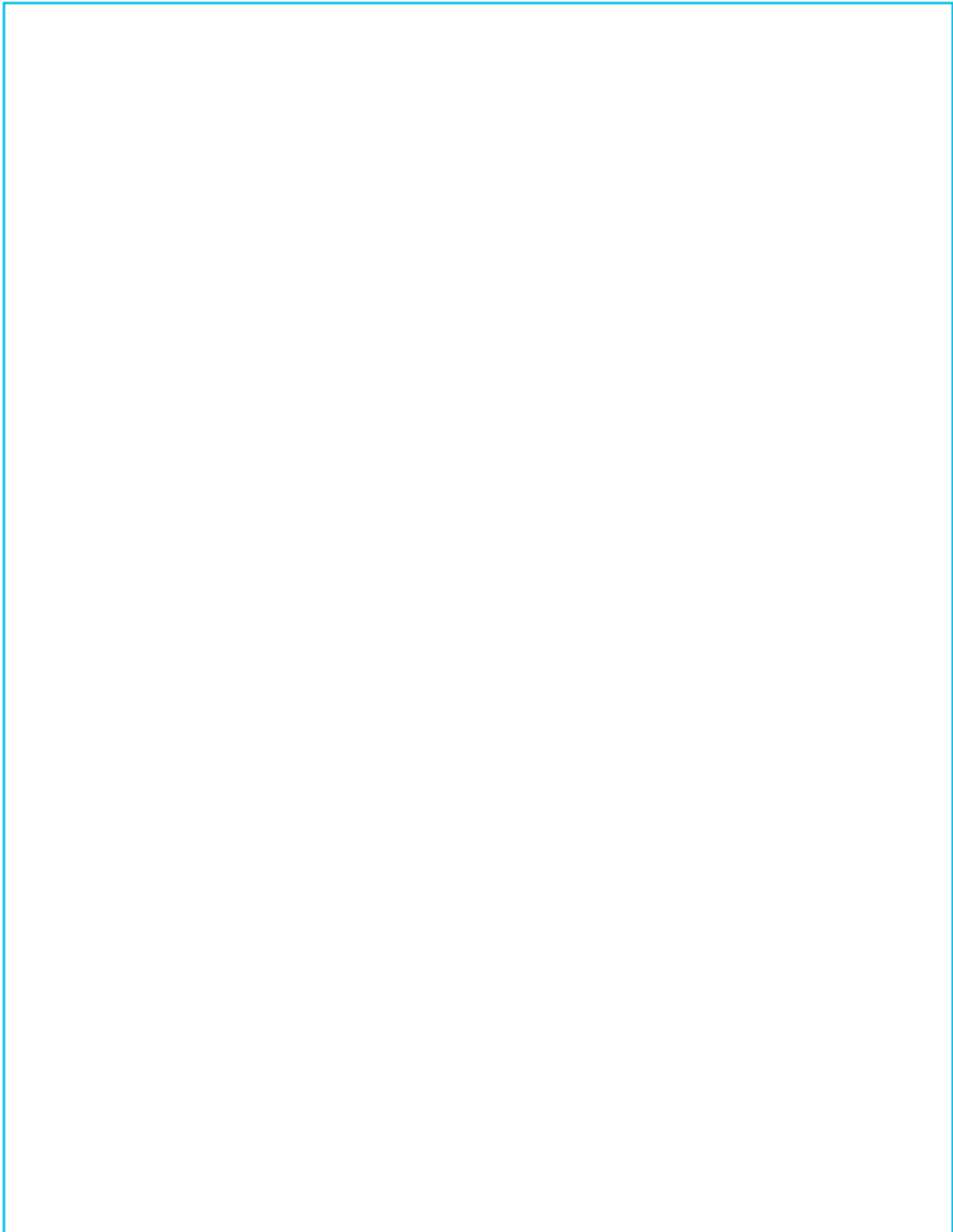
Μαθητές και δάσκαλοι περιγράφουν τις πρώτες τους εντυπώσεις (οι δάσκαλοι περιγράφουν τις εντυπώσεις τους τελευταίοι, για να μην επηρεάσουν τις απόψεις των παιδιών). Οι πρώτοι συσχετισμοί για την ταινία μπορούν να καταγραφούν ή να ζωγραφιστούν. Αυτή η εναλλακτική συνίσταται στις περιπτώσεις μεγάλων ομάδων, που θα υπήρχε μεγάλη αναμονή για να μιλήσουν όλοι ή σε περιπτώσεις γλωσσικών διαφορών μεταξύ των μαθητών της τάξης. Οι εντυπώσεις των μαθητών μπορούν τότε να παρουσιαστούν.

- Τι θα θέλατε να πείτε για την ταινία; Έχετε καμία απορία;
- Ποια ήταν τα συναισθήματά σας κατά τη διάρκεια της προβολής; Πώς νιώθατε μετά την ταινία;

ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ ΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

- Ποιες αντιδράσεις και παρατηρήσεις των μαθητών με εξέπληξαν; Διαφέρουν πολύ μεταξύ τους;
- Ποιες από τις παρατηρήσεις μου ή ποια από τα σχόλια και τις ερωτήσεις των μαθητών δείχνουν ότι τους λείπουν βασικές γνώσεις για την κατανόηση της ταινίας;

Συναισθήματα στην ταινία

Οι εκφράσεις του προσώπου μας θεωρούνται καθρέφτης των συναισθημάτων μας, όμως πόσο συχνά στεκόμαστε μπροστά στον καθρέφτη και τα παρατηρούμε; Στον κινηματογράφο παρακολουθούμε τους πρωταγωνιστές σε κοντινά πλάνα να βιώνουν συχνά φορτισμένες συγκινησιακά καταστάσεις. Έτσι, ένα άτομο με εντελώς διαφορετικό κόσμο από τον δικό μας, ένα άτομο με του οποίου τις απόψεις και τις πράξεις διαφωνούμε, μπορεί άξαφνα να βρεθεί πολύ κοντά μας. Σε συγκινησιακό επίπεδο στοχαζόμαστε πάνω σε διαφορετικές οπτικές χωρίς να μιλάμε γι αυτές, πιθανόν χρησιμοποιώντας γλωσσικά στερεότυπα, αποδόσεις και μοτίβα ερμηνείας. Δεδομένου ότι τα παιδιά και οι νέοι αντιλαμβάνονται τις ταινίες κυρίως συναισθηματικά, τους δίνεται μια μεγάλη ευκαιρία να διαχειριστούν εντατικά ορισμένα θέματα μέσα από το επίπεδο του συναισθήματος στην ταινία.

ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

Στρογγυλή τράπεζα για τα συναισθήματα

Μπορείτε να εστιάσετε σε μεμονωμένες καταστάσεις στην ταινία και οι μαθητές να παρουσιάσουν τις εντυπώσεις τους από αυτές. Εδώ μπορείτε να περάσετε στη συζήτηση για τα δικά τους συναισθήματα ως επέκταση της συζήτησης για τα συναισθήματα των άλλων. Σε αυτό το επίπεδο, η ετερογένεια των περιβαλλόντων διαβίωσης των μαθητών παίζει λιγότερο σημαντικό ρόλο, επιτρέποντάς τους να εκμυστηρευτούν προβλήματα, φόβους και επιθυμίες με μεγαλύτερη ευκολία.

- Πώς νιώθει ο πρωταγωνιστής στις εικόνες; Τι βίωσε πριν λίγο;
- Γνωρίζετε αυτά τα συναισθήματα;
- Νιώσατε ποτέ το ίδιο; Πώς διαχειρίστηκε ο πρωταγωνιστής αυτά τα συναισθήματα;

Δημιουργική δραστηριότητα πάνω στον ρόλο των εκφράσεων του προσώπου

Σε μικρές ομάδες έως τεσσάρων ατόμων οι μαθητές ασχολούνται με τα συναισθήματα των ηρώων στην ταινία. Θέτουν εαυτόν σε ένα από αυτά τα συναισθήματα και φωτογραφίζουν τις εκφράσεις του προσώπου τους. Μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα κινητά τους ή άλλες συσκευές εικονοληψίας, αν είναι διαθέσιμες.

Στη συνέχεια συζητάτε μαζί:

- Πόσο διαφορετικές μπορεί να είναι οι εκφράσεις του προσώπου από ένα συναίσθημα;
- Ποια συναισθήματα εκφράζονται πάντα με τον ίδιο τρόπο;

Παιχνίδι με τη γλώσσα του σώματος

1. Σε κάθε γωνία του δωματίου «ανατίθεται» ένα συναίσθημα: περηφάνεια, λύπη, χαρά, θάρρος. Οι μαθητές κατανέμονται ομοιόμορφα στις τέσσερις γωνίες και θέτουν εαυτόν στο συναίσθημα που τους ανατέθηκε. Έπειτα τους παρουσιάζονται διαδοχικά οι ακόλουθες δραστηριότητες με τον όρο να εκφράζουν το κάθε συναίσθημα με το σώμα και τις εκφράσεις του προσώπου τους.
2. Ξεκινήστε μια συζήτηση με ένα άλλο άτομο στη γωνία σας: χαιρετιστείτε, ανταλλάξτε μερικές κουβέντες, αποχαιρετιστείτε. Να θυμάστε πάντα τα συναισθήματά σας.
3. Φανταστείτε ότι βρέχει: Τι κάνετε τότε; Εξωτερικεύστε τα συναισθήματά σας.
4. Φανταστείτε ότι ξεχάσατε να κάνετε τις εργασίες σας για το σπίτι.
5. Φανταστείτε ότι άξαφνα μπορείτε να κάνετε μαγικά κόλπα.
6. Ξεκινήστε μια συζήτηση με ένα άτομο σε άλλη γωνία: χαιρετιστείτε, ανταλλάξτε μερικές λέξεις, αποχαιρετιστείτε.
7. Ξεκινήστε μια συζήτηση με ένα άτομο σε άλλη γωνία: Φανταστείτε ότι είχατε τσακωθεί μαζί του στο παρελθόν και ξανασυναντιέστε για πρώτη φορά από τότε.
8. Ξεκινήστε μια συζήτηση με ένα άτομο σε άλλη γωνία: Φανταστείτε πως είστε φίλοι, αλλά έχετε πολύ καιρό να βρεθείτε.

Το παιχνίδι αξιολογείται συνολικά:

- Ταυτιστήκατε με το συναίσθημα;
- Σε ποιες περιστάσεις ήταν δύσκολο υποδυθείτε το συναίσθημα, σε ποιες ήταν εύκολο;
- Πώς άλλαξε η κατάσταση όταν μιλήσατε με μαθητές από άλλες γωνίες;

ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

- Πόσες διαφορετικές προσεγγίσεις στα συναισθήματα έχουν οι μαθητές μου; Ποιοι το βρίσκουν εύκολο να εκφράσουν συναισθήματα; Ποιοι δυσκολεύονται; Ποιοι εκφράζουν τα συναισθήματά τους με περισσότερη σωματική κίνηση και ποιοι με λιγότερη;
- Σε ποιες περιπτώσεις οι μαθητές μου με εξέπληξαν;

Τι τεχνικές χρησιμοποιεί ο κινηματογράφος για να δημιουργήσει ατμόσφαιρα

Οι κινηματογραφικές τεχνικές μπορούν να υπογραμμίσουν τη διάθεση και την ατμόσφαιρα της ιστορίας που αφηγείται η ταινία, για παράδειγμα, ο χρωματισμός, ο φωτισμός, η μουσική, οι θέσεις της κάμερας και η επεξεργασία στο μοντάζ.

ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

Δημιουργική δραστηριότητα στο θέμα του χρώματος και του φωτισμού

Η επιλογή του χρώματος σε μια ταινία καθορίζει τη διάθεσή της. Τα σκούρα χρώματα μας φαίνονται θλιβερά, τα φωτεινά μας κάνουν μάλλον χαρούμενους. Πριν δείτε την ταινία, μπορείτε να αναθέσετε στους μαθητές μία ή δύο ασκήσεις παρατήρησης:

- Προσέξτε τη χρήση του χρώματος στην ταινία.
- Προσέξτε πώς χρησιμοποιείται ο φωτισμός στην ταινία.

Μετά την ταινία θα συζητήσουμε μαζί:

- Παρατηρήσατε τίποτα ιδιαίτερο σε σχέση με τα χρώματα ή τον φωτισμό;
- Σε ποια σκηνή παρατηρήσατε ιδιαίτερα την επιλογή των χρωμάτων ή του φωτισμού;
- Πώς σας επηρέασαν ο σχετικός χρωματισμός και φωτισμός;

Ζωγραφίζοντας και αλλάζοντας μία σκηνή

- Πώς αλλάζει η διάθεση σε μία σκηνή όταν αλλάζουν το χρώμα και ο φωτισμός;
- Καθένας επιλέγει μία σκηνή από την ταινία, που θυμάται καλά και ζωγραφίζει μια εικόνα της, αλλάζοντας τα χρώματα και τον φωτισμό. Από μια μάλλον «σκοτεινή/γκρίζα» σκηνή ζωγραφίζει μία «φωτεινή/πολύχρωμη» ή το αντίστροφο.

Δουλεύοντας με φωτογραφίες και χρωματικά φίλτρα

Κάθε Η/Υ και έξυπνο κινητό διαθέτουν προγράμματα, με τα οποία μπορεί κανείς εύκολα να επεξεργαστεί εικόνες/φωτογραφίες. Με διαφορετικά χρωματικά φίλτρα, η διάθεση στη φωτογραφία μπορεί να αλλάξει με ένα «κλικ».

Ανάλογα με την ηλικία τους, οι μαθητές μπορούν να χρησιμοποιήσουν χρωματικά φίλτρα πάνω στις δικές τους φωτογραφίες στο κινητό τους ή να τους δείξετε την όλη διαδικασία στον Η/Υ με βιντεοπροβολέα.

Πρακτική δραστηριότητα πάνω στο μουσικό θέμα της ταινίας

Η μουσική είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος να δημιουργήσεις μια ορισμένη διάθεση σε μια ταινία. Μέσω αυτής μπορεί να δημιουργηθεί η ατμόσφαιρα ή να αποσαφηνιστούν τα συναισθήματα και οι σκέψεις των χαρακτήρων.

Επιλέξτε μια σκηνή από οποιαδήποτε ταινία με μουσική να ακούγεται στο βάθος. Προβάλλετε τη σκηνή δύο φορές, πρώτα χωρίς ήχο κι έπειτα με ήχο. Μπορείτε να παίξετε κι άλλη μουσική με την ίδια σκηνή, ώστε να κάνετε ακόμη πιο ξεκάθαρη τη διαφορά στο αποτέλεσμα.

Στη συνέχεια συζητήστε όλοι μαζί:

- Τι εντύπωση σας έκανε η σκηνή χωρίς τη μουσική στο βάθος; Τι είδους διάθεση δημιούργησε;
- Πώς άλλαξε η επίδραση της σκηνής με τη χρήση της πρωτότυπης μουσικής;
- Ποια από τις υπόλοιπες μουσικές που ακούσατε άλλαξε περισσότερο τη σκηνή;
- Ποια μουσική ταίριαζε περισσότερο στη σκηνή και ποια λιγότερο; Δικαιολογήστε τη γνώμη σας.

Δημιουργική δραστηριότητα στο θέμα του μοντάζ

Εκ πρώτης όψεως, μια φωτοϊστορία έχει ορατές «τομές» (cut) εφόσον απαρτίζεται από μεμονωμένες φωτογραφίες τοποθετημένες στη σειρά.

Σε μικρές ομάδες, οι μαθητές συνθέτουν μια ιστορία πάνω σε ένα από τα σημαντικά θέματα της ταινίας (φιλία, οικογένεια, θάρρος...). Η ιστορία τους θα ειπωθεί με 10 εικόνες. Προετοιμάζοντας τη φωτοϊστορία τους, οι μαθητές πρέπει να σκεφθούν πιθανές τοποθεσίες, αντικείμενα, ανθρώπους και σκηνικά για τις εικόνες και να ζωγραφίζουν ένα αντίστοιχο εικονογραφημένο σενάριο (storyboard²).

- Τι θα μπορούσε να απεικονίζεται σε κάθε φωτογραφία; Ζωγραφίστε ένα storyboard ως υπόδειγμα για τις φωτογραφίες σας. (Δουλέψτε και με διαφορετικά είδη πλάνων, πχ λεπτομέρειας, κοντινά, γενικά κτλ).

Οι μαθητές μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα κινητά τους για να τραβήξουν φωτογραφίες ή να χρησιμοποιήσουν μια φωτογραφική μηχανή. Έπειτα οι φωτογραφίες μπορούν να προβληθούν σε έναν πίνακα ή να εκτυπωθούν και να κολληθούν σε αφίσα. Μπορείτε στη συνέχεια να συζητήσετε τις ιστορίες σας με τη βοήθεια των ακόλουθων ερωτήσεων:

- Ποια στοιχεία της πλοκής παριστάνονται στις φωτογραφίες, ποια όχι?
- Πώς επιλέξατε μια συγκεκριμένη οπτική; Πώς υποστηρίζουν την ιστορία σας οι φωτογραφίες; Παρατηρήστε προσεκτικά τις μεταβάσεις από τη μία εικόνα στην επόμενη.
- Ακολουθούν οι εικόνες σας μια χρονολογική σειρά ή υπάρχουν χρονικά άλματα στο παρελθόν και το μέλλον;
- Πόσα διαφορετικά μέρη μπορεί κανείς να δει στις μεμονωμένες εικόνες και πώς συνδέονται μεταξύ τους;

ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ ΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

- Πώς εργάστηκαν οι μαθητές στις μικρές ομάδες;
- Είναι οι φωτοϊστορίες πολύ διαφορετικές στην υλοποίησή τους;

² Ένα πρότυπο εικονογραφημένου σεναρίου (storyboard) θα βρείτε στο παράρτημα του παρόντος οδηγού, μαζί με ένα έτοιμο παραδείγμα, από την ιστοσελίδα του Νεανικού Πλάνου (https://cinedraseis.wordpress.com/ekp_iliko/storyboards/).

- Με ποιά κριτήρια επέλεξαν οι μαθητές το φωτογραφικό υλικό;
- Πώς αντέδρασαν οι μαθητές όσο δουλεύατε πάνω στην ταινία;
- Επέλεξα τη σωστή ταινία;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: Πρότυπο και παράδειγμα εικονογραφημένου σεναρίου

STORYBOARDS

1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		

